

Leszek Sługocki

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1986 r., VI KZP 3

Palestra 31/12(360), 136-139

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3.

G L O S A
do uchwały Sądu Najwyższego
z dnia 15 kwietnia 1986 r.
VI KZP 3/86 *

Głosowana uchwała ma brzmienie następujące:

O wymiarze opłaty w wypadku łączenia grzywien różnego rodzaju decyduje fakt równoczesnego skazania za zbiegające się przestępstwa na karę bezwzględneho pozbawienia wolności; w wypadku takim wymierza się opłatę w wysokości 20% łącznej kwoty grzywny.

I. Sąd Wojewódzki w K. zwrócił się do SN o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy (art. 390 § 1 k.p.k.), a sprowadzającego się do pytania:

„Czy w wypadku wymierzenia oskarżonemu łącznej kary grzywny, w skład której wchodzi grzywny orzeczone obok kary pozbawienia wolności i grzywny orzeczone na podstawie art. 36 § 1 k.k. (a więc grzywna samoistna — uwaga moja *L.S.*), ewentualnie także grzywny orzeczone na podstawie art. 75 § 1 k.k. (a więc przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności — uwa-

ga moja *L.S.*), opłatę od łącznej kary grzywny należy wymierzyć na podstawie art. 3 ust. 1 lub art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (jednolity tekst: Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223), tj. w wysokości 10%, czy też na podstawie art. 3 ust. 1 *in fine* cytowanej ustawy o opłatach w sprawach karnych, tj. w wysokości 20%?”¹

Jak wynika z przytoczonego sformułowania zagadnienia prawnego, miało ono bardzo ogólny (całościowy) charakter, gdyż zmierzało do wyjaśnienia (zagadnień), które nie mogło(y) się jawić w odniesieniu do jednego oskarżonego. Mógł być bowiem oskarżony skazany jednym wyrokiem na karę grzywny orzeczonej obok kary pozbawienia wolności oraz na grzywnę samoistną (w wypadku skazania za dwa czyny), ale tym samym wyrokiem nie mógł być skazany za trzeci czyn na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i na grzywnę orzeczoną na

* Opublikowana w OSNKW z 1986 r. nr 9—10, poz. 76.

¹ Sąd Wojewódzki w K. przedstawił Sądowi Najwyższemu jeszcze drugie pytanie: „Czy na wysokość opłaty wymierzonej od łącznej kary grzywny ma wpływ zakres zastosowania kumulacji i absorpcji przy wymierzaniu łącznej kary grzywny?”, ale SN odmówił udzielenia odpowiedzi na to pytanie wobec treści rozstrzygnięcia pierwszego pytania. Dlatego też niniejsza glosa nie zajmuje się kwestią drugiego pytania.

podstawie art. 75 § 1 k.k.²

Sformułowanie SW odnosić się więc musiało do sytuacji prawnej co najmniej dwóch oskarżonych — i tak w istocie rzeczy było, gdyż jak wynika z części wstępnej orzeczenia SN, rzeczywiście omawiane zagadnienie powstało na tle sprawy, w której było dwoje oskarżonych.

Sąd Najwyższy uznał, że — niezależnie od rodzaju wymiaru grzywny — o wysokości opłaty od łącznej kwoty grzywny decyduje okoliczność skazania na karę bezwzględnego pozbawienia wolności, powodująca wymierzenie opłaty za równocześnie orzeczoną grzywnę w wysokości 20% od kwoty wymierzonej grzywny, gdyż opłata w wysokości 10% przewidziana jest przy skazaniach na grzywnę wymierzoną samoistnie (art. 3 ust. 1 zd. pierwsze ustawy o opłatach w sprawach karnych) i przy skazaniach na karę grzywny określoną w art. 75 § 1 k.k. (art. 3 ust. 2 tej ustawy).

Przy takim ustawieniu zagadnienia SN uchylił się od odpowiedzi na ten fragment zagadnienia prawnego, który odnosił się do uzyskania odpowiedzi, jaka opłata powinna być wymierzona przy skazaniu jednym wyrokiem na grzywnę sa-

moistną (art. 36 § 1 k.k.) i na grzywnę określoną w art. 75 § 1 k.k.

Kontynuując swój tok rozumowania, SN powołuje się na art. 6 ustawy o opłatach w sprawach karnych stanowiący, że „w razie orzeczenia kary łącznej opłatę wymierza się od tej kary”, i dochodzi do wniosku, że przy wymierzeniu grzywny obok kary pozbawienia wolności i grzywny samoistnej kara łączna powoduje „wchłonięcie” grzywny samoistnej przez grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności, gdyż rezultatem łączenia jest grzywna orzeczoną obok kary pozbawienia wolności. Rzecz tylko w tym, że nie ma w Polsce przepisu uzasadniającego taki pogląd, a koncepcja „wchłonięcia” jest tu zupełnie sztuczna i dowolna.³

Grzywna orzeczoną obok kary pozbawienia wolności odnosi się do jednego czynu, a więc może być orzeczoną za jeden czyn. Sytuacja ulega radykalnej zmianie, gdy mamy do czynienia z karą łączną, a więc odnoszącą się do co najmniej dwóch czynów, w których za jeden zostaje wymierzona grzywna samoistna, a za drugi — grzywna obok kary pozbawienia wolności. Powsta-

² Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiedział się, że nie może być wydany wyrok łączący karę bezwzględnego pozbawienia wolności i orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (por. wyroki: I K Kn 548/58, OSPiKA z 1959 r. z. VI, poz. 172; V KRN 314/69, OSNKW z 1969 r. nr 12, poz. 151; V KRN 444/70, OSNKW z 1971 r. nr 6, poz. 89; por. też uchwałę siedmiu sędziów SN VI KO 35/59; OSN z 1960 r., nr IV, poz. 51). Tak samo nie może być wydana kara łączna obejmująca karę bezwzględnego pozbawienia wolności i orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Szczegółowe omówienie tego problemu przekraczałoby ramy niniejszej glosy. Są prawnicy, którzy reprezentują odmienny pogląd niż pogląd SN,

³ „Wchłonięcie” w k.k. z 1969 r. przewidziane jest w razie: 1) skazania za jedno ze zbiegających się przestępstw na karę śmierci (art. 68 § 1), 2) skazania za jedno ze zbiegających się przestępstw na karę 25 lat pozbawienia wolności (art. 68 § 2), 3) skazania za zbiegające się przestępstwa — na karę pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzana jest kara pozbawienia wolności (art. 69).

je bowiem wówczas jakościowo nowa sytuacja.

Rezultatem koncepcji przyjętej przez SN jest pogorszenie sytuacji oskarżonego, któremu wymierzona zostaje opłata w wysokości 20% od całości grzywny, choć od grzywny samoistnej powinna być wymierzona opłata w wysokości 10%. Nie ma u nas przepisu statuującego, że kara łączna może pogorszyć sytuację oskarżonego. Wprost przeciwnie, art. 6 zdanie drugie ustawy o opłatach w sprawach karnych wprost stanowi: „Jeżeli kara łączna została orzeczona wyrokiem łącznym, odrębnej opłaty od tej kary nie pobiera się”. Innymi słowy, gdyby dany oskarżony skazany został na grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności, a w drugim wyroku tylko na grzywnę samoistną, to w razie wydania wyroku łącznego suma opłat od grzywien mogłaby być niższa, niż gdyby skazanie miało miejsce w jednym wyroku.

Konkludując, należy wyraźnie stwierdzić, że koncepcja przyjęta w głosowanej uchwale jest nie do przyjęcia.

II. Jakie negatywne następstwa ma dla oskarżonego przyjęte przez SN rozwiązanie, przedstawię to tylko na jednym przykładzie. Otóż na tle art. 107 k.k. podjął SN w dniu 18 maja 1977 r. następującą w pełni zasadną uchwałę (również w trybie art. 390 § 1 k.p.k.) treści następującej: „Do przedawnienia wykonania kary grzywny orzeczonej obok kary pozbawienia wolności mają zastosowanie przepisy art. 107

pkt 1 lub 2 k.k.”⁴ Z uchwały tej wynika — co zresztą jest zgodne z art. 107 pkt 3 k.k. — że do grzywny samoistnej odnosi się najkrótszy okres przedawnienia wykonania, tj. okres 10-letni. Następstwem zaś koncepcji głosowanej uchwały będą dłuższe okresy przedawnienia wykonania grzywien: 25-letni (pkt 1) lub 15-letni (pkt 2).

III. To już po raz drugi na tle k.k. z 1969 r. prezentuje SN pogląd sprowadzający się do pogorszenia sytuacji oskarżonego przez orzeczenie kary łącznej grzywny. Po raz pierwszy zostało to dokonane uchwałą z dnia 16 lipca 1970 r. (VI KZP 41/70)⁵ o treści następującej: „W razie wymierzenia łącznej kary grzywny przekraczającej 1000 zł należy określić zastępczą karę pozbawienia wolności zarówno wtedy, gdy ta kara łączna powstała z połączenia grzywny nie przekraczającej 1000 zł z grzywną przekraczającą tę wysokość, jak i wtedy, gdy kara ta powstała z grzywien, z których żadna nie przekracza tej wysokości” (podkreślenie moje — L.S.). Tytułem przypomnienia podam, że w pierwotnej wersji k.k. z 1969 r. sąd obowiązany był określić zastępczą karę pozbawienia wolności jako grzywnę przekraczającą 1000 zł, a to zgodnie z art. 37 § 1 k.k. (obecnie 20 000 zł).

Do uchwały tej (podjętej również w trybie art. 390 § 1 k.p.k.) nie ukazała się ani jedna glosa, a szkoda. Aprobował ją H. Rajzman w „Przeglądzie orzecznictwa Sądu

⁴ OSNKW z 1977 r. nr 7—8, poz. 74.

⁵ OSNKW z 1970 r. nr 10, poz. 120.

Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego" (II półrocze 1970 r.),⁶ a jego aprobata potwierdziła jedynie stanowisko SN (od H. Rajzmana pochodziło tylko słowo „słusznie”). Komentarze do k.k. tylko ją cytowały.⁷

Przeciwstawiłem się zdecydowanie zasadności tej uchwały.⁸ Przeciwstawili się jej zasadności także M. Cieślak i E. Weigend w pracy „Die Geldstrafe in der Polnischen Volksrepublik”.⁹

IV. Zanim głosowana uchwała ukazała się w OSNKW, została opublikowana w „Gazecie Prawni-

czej”.¹⁰ Mimo wszystko dziwi, że w zbiorze urzędowym powtórzone zostały błędy, które w „Gazecie Prawniczej” mogły być uważane za przypadkowe. Tak więc tekst jednolity ustawy o opłatach w sprawach karnych opublikowany został w 1983 r., a nie w 1982 r. Natomiast zasady łączenia kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności reguluje art. 69 k.k., a nie art. 70 § 2 k.k. Takie błędy w zbiorze urzędowym nie powinny mieć miejsca.

Leszek Ślugocki

⁶ Nowe Prawo z 1971 r. nr 3, s. 398—399.

⁷ Komentarze do kodeksu karnego: J. Bafii i in. (wyd. z 1971 r., s. 132, teza 10; wyd. z 1977 r., s. 243, teza 10); I. Andrejewa i in., s. 190, teza 3.

⁸ Leszek Ślugocki: Kara grzywny samoistnej i jej wykonanie, Warszawa 1984, s. 270, przypis 50.

⁹ W pracy zbiorowej pod red. H.H. Jeschecka i G. Grebinga: Die Geldstrafe im deutschen und ausländischen Recht, Baden-Baden 1978, s. 789.

¹⁰ „Gazeta Prawnicza” nr 22 z 16.XI.1986 r., s. 6.

4.

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 15 kwietnia 1986 r.

VI KZP 8/86 *

Teza głosowanej uchwały ma
brzmienie następujące:

Prawo do wniesienia sprzeciwu
od nakazu karnego, o którym mowa
w art. 33 § 1 ustawy z dnia 10 maja

1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej (Dz. U. Nr 23, poz. 101), przysługuje również obrońcy oskarżonego.

G L O S A

do powyższej uchwały Sądu Najwyższego

z dnia 15 kwietnia 1986 r.

VI KZP 8/86

Stosunkowo nieczęsto ma okazję
Sąd Najwyższy wypowiedzieć się w
kwestiach dotyczących jednego ze

środków zaskarżenia, jakim jest
sprzeciw. Problematyki związanej z
cofnięciem zgłoszonego przez oskar-

* OSNPG z 1986 r. z. 7, poz. 99.